

ДІЯЛЬНІСТЬ ЗІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПАМ'ЯТОК КУЛЬТУРИ В СИСТЕМІ ФУНКЦІЙ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

У статті досліджується поняття діяльності зі збереження й охорони культурних пам'яток, а також її роль у системі функцій сучасної Української держави. Автор аналізує специфіку цієї діяльності, її нормативні та організаційні основи, визначає перспективи підвищення ефективності співпраці органів державної влади, місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства в цій сфері.

Ключові слова: пам'ятки культури, функції держави, державне управління, органи державної влади, громадянське суспільство, місцеве самоврядування.

Розвиток сучасної незалежної України як держави, що не лише визнає, але й практично реалізує визнані міжнародною спільнотою принципи та пріоритети соціокультурного і гуманітарного розвитку з необхідністю порушує проблему налагодження ефективного функціонування всієї системи органів державної влади і місцевого самоврядування з метою вирішення найважливіших питань у зазначеній сфері. У результаті чого як на практичному, так і на загальному теоретичному рівні виникає потреба в адекватному усвідомленні та науковому аналізі функцій сучасної Української держави в частині збереження та охорони культурної спадщини, пам'яток культури, а також розробці нових програм пам'яткоохоронної діяльності, які б сприяли практичному втіленню норм і принципів міжнародного та національного права у пам'яткоохоронній сфері. Справді, з огляду на те, що з отриманням незалежності Україна стала повноправним членом Ради Європи (1995 р.), учасником Європейської культурної конвенції з 1994 р. і нині ставить на меті спочатку асоційоване, а потім – повноцінне членство в Європейському Союзі, особливої ваги та значущості набувають питання органічного включення України у культурний простір Європи, що проявлятиметься у тому числі й у координації системи заходів щодо охорони культурних пам'яток, а також у приведенні вітчизняної практики пам'яткоохоронної діяльності до європейських стандартів.

Фактично, щойно вказані причини, які роблять проблеми діяльності Української держави зі збереження та охорони культурних пам'яток важливим напрямом сучасних наукових досліджень, частково вказують і на актуальність аналізу цієї теми. Утім, висвітлюючи головні аспекти актуальності зазначеної теми, слід звернути увагу на такі моменти. По-перше, реалізація прагнення України стати рівноправним членом європейських організацій безпосередньо залежить від повноти та якості виконання певних вимог щодо охорони та управління культурною спадщиною, а також збереження пам'яток культури і природи. У цьому сенсі гранично актуальним видається налагодження чіткої організаційної та інституціональної моделі діяльності Української держави щодо збереження пам'яток культури. Це стає можливим не стільки шляхом технічного збільшення кількості органів державного управління у зазначеній галузі або надання їм додаткових повноважень, скільки шляхом чіткої регламентації культуроохоронної і, зокрема, пам'яткоохоронної функції держави. По-друге, сучасна політика Ради Європи в пам'яткоохоронній галузі засновується на принципі загаль-

© Прокаєва Влада Володимирівна – аспірантка Дипломатичної академії України при МЗС України.

ної відповідальності за захист культурної спадщини, незалежно від її фактичного розташування та політичної ситуації. З цього погляду можна стверджувати, що діяльність Ради Європи полягає насамперед у формуванні і систематизації сучасних вимог охорони культурної спадщини, які через системи національного законодавства країн Європи, різноманітні організаційно-управлінські органи й структури окремих держав повинні реалізовуватись на практиці та створювати необхідні умови для належного захисту пам'яток культури. Тому триваюче поглиблення співпраці України з Радою Європи має своєю невід'ємною складовою підвищення ефективності пам'яткоохоронної діяльності, її організаційне, нормативне, матеріальне, фінансове, інформаційне забезпечення¹. По-третє, варто наголосити, що відповідно до статті 151 Маастрихтської угоди в основу нової культурної політики Європи було покладено положення, згідно з якими культура повинна сприяти європейському громадянству, розвитку особистості і суспільства, економічним та соціальним зв'язкам між європейськими країнами, збагаченню якості життя в Європі. У цьому плані подальша інтеграція з Україною та Європою, яка об'єктивно відбувається на декількох рівнях, робить актуальним завдання одночасного збереження національної культурної спадщини при включенні України до європейського культурного та освітнього простору. Це означає, що шлях до Європи лежить не через відмову від власних культурних надбань України, не через заперечення їх цінності та нехтування станом пам'яток культури, а саме через привнесення до європейської культури національного українського елемента, який повинен лише збагатити її та забезпечити Україні гідне місце серед інших країн у загальноєвропейському культурному просторі. Звідси підноситься не лише роль державної політики у сфері збереження пам'яток культури, але й відбувається докорінне переосмислення ролі пам'яткоохоронної функції Української держави.

Усталений підхід до тлумачення поняття функцій держави передбачає їх розуміння як «основних (головних) напрямів (видів) діяльності держави щодо реалізації завдань, які перед нею стоять, для досягнення визначених цілей, зумовлених загальною соціальною сутністю держави і її соціальним призначенням»² або ж як «кардинальних напрямків діяльності держави, в яких проявляється її соціально-політичне призначення»³. У цьому сенсі цілком виправдано видається позиція тих учених, які доводять, що функції держави відображають основні напрямки її діяльності і саме від них залежить те, як діють конкретні органи державної влади, які цілі вони переслідують і якими є пріоритети їхньої діяльності⁴. Утім, процес функціонування сучасної держави детермінується одночасно як її сутністю, про що пише А. Венгероус⁵, так і тими потребами, які виникають у суспільстві. З огляду ж на те, що сучасне суспільство – це складне системне утворення, яке розвивається на багатьох рівнях⁶, нині можна спостерігати серйозне переосмислення системи класичних функцій держави, які вже не обмежуються тільки економічною, політичною і безпековою сферами, але й включають у себе активну соціокультурну діяльність, що нерозривно пов'язана зі збереженням культурної спадщини та пам'яток культури як одного з найважливіших елементів процесу духовного розвитку сучасної України⁷. Більше того, говорячи про соціальну та культурну сфери діяльності сучасної держави, слід зазначити, що вона не є результатом певного збігу обставин, як правильно доводить А. Краковська⁸, а впливає з об'єктивних потреб суспільного розвитку. Однією з таких потреб у духовній сфері є збереження пам'яток культури як унікального джерела історичної пам'яті, культурної ідентифікації і духовного розвитку окремих народів і людства в цілому.

Однак, виділяючи пам'яткоохоронну діяльність не лише як один з напрямів загальної соціокультурної політики сучасної держави, але й як її специфічну функцію, значення та вага якої дедалі більше зростає, необхідно звернутись до аналізу тих нормативних, інституціональних та організаційних основ, які нині забезпечують її реалізацію у державах Європи та в Україні. Фактично на сьогодні система європейської співпраці у сфері охорони культурної та природної спадщини засновується на цілому ряді нормативно-правових актів, які не лише регулюють зазначену діяльність, але й визначають її універсальні принципи та стандарти. Серед них необхідно назвати насамперед такі, як: «Європейська культурна конвенція» (1954 р.), «Конвенція про

захист європейської археологічної спадщини» (1969 р.), «Конвенція про захист європейської архітектурної спадщини» (1985 р.), «Європейська ландшафтна Конвенція» (2000 р.), «Європейська Конвенція про правопорушення щодо культурних цінностей» (1985 р.) тощо. Наразі Україна не тільки ратифікувала цілий ряд конвенцій Ради Європи, але й активно використовує у практичній пам'яткоохоронній діяльності рекомендації і хартії ICOMOS. Принагідно зазначимо, що рішенням ICOMOS та Комітету всесвітньої спадщини (UNESCO) найвизначніші культурні та природні пам'ятки України були включені до Списку пам'яток всесвітньої культурної і природної спадщини: Софія Київська, Києво-Печерська лавра (1990 р.), Історичний центр Львова, XIV–XIX ст. (1998 р.), Букові праліси Карпат (2007 р.). Таким чином, починаючи з останнього десятиліття XX століття в Україні було закладено основи загальнодержавного режиму збереження та охорони пам'яток культури і природи. Власне, загальний обов'язок держави, органів місцевого самоврядування, громадян, а також юридичних осіб – суворо дотримуватись правового режиму виявлення, збереження, використання, вивчення і популяризації культурної і природної спадщини, а також їх передачі майбутнім поколінням – було чітко закріплено у Конституції України 1996 року. У цьому аспекті слід згадати не лише розділ другий зі статті 66, яка встановлює: «Кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки», але й не менш важливі статті першого розділу Конституції. Насамперед ми маємо на увазі статті 11 та 12, якими чітко передбачено, що: а) Українська держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України, б) Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави.

Наведені положення Конституції як Основного Закону держави і суспільства знайшли своє відображення і розвиток у чинному законодавстві. У цьому контексті необхідно згадати насамперед Закон України «Про охорону культурної спадщини», який наразі регулює правові, організаційні, соціальні та економічні відносини у сфері охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті, захисту традиційного характеру середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь. Законом чітко встановлюється, що культурна спадщина – це сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини, тоді як об'єктом культурної спадщини може бути визначне місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їхні частини, пов'язані з ними рухомі предмети, а також території чи водні об'єкти (об'єкти підводної культурної та археологічної спадщини), інші природні, природно-антропогенні або створені людиною об'єкти незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність. При цьому, відповідно до статті 13 цього закону, об'єкти культурної спадщини незалежно від форм власності відповідно до їхньої археологічної, естетичної, етнологічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності підлягають реєстрації шляхом занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України за категоріями національного та місцевого значення пам'ятки. Також законодавцем було встановлено, що із занесенням до реєстру на об'єкт культурної спадщини, на всі його складові елементи, що становлять предмет його охорони, поширюється правовий статус пам'ятки⁹.

Іншим елементом системи нормативного забезпечення охорони культурної і природної спадщини став Закон України «Про охорону археологічної спадщини», яким було урегульовано відносини, пов'язані з охороною археологічної спадщини України як невід'ємної частини культурної спадщини людства, вразливого і невідновлюваного джерела знань про історичне минуле, а також визначено права та обов'язки дослідників археологічної спадщини¹⁰. При цьому, як було зазначено у статті 3 згаданого закону, основними завданнями держави у сфері охорони археологічної спадщини є: регулювання суспільних відносин у сфері охорони, дослідження та збереження

археологічної спадщини; забезпечення права громадян на пізнання археологічної спадщини України; забезпечення археологам права на проведення археологічних досліджень; визначення повноважень державних органів у сфері охорони археологічної спадщини; сприяння державній політиці у сфері охорони, дослідження та збереження археологічної спадщини; визначення видів об'єктів археологічної спадщини (археологічних об'єктів культурної спадщини); визначення відповідних прав та обов'язків осіб, у користуванні або володінні яких перебувають археологічні об'єкти чи предмети; створення необхідних умов для забезпечення охорони об'єктів археологічної спадщини; створення нормативно-правової бази з охорони, збереження, дослідження археологічної спадщини; визначення критеріїв щодо видачі кваліфікаційних документів та дозволів на проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних робіт на території археологічної пам'ятки, охоронюваній археологічній території, в зонах охорони, в історичних ареалах населених місць, а також дослідження решток життєдіяльності людини, що містяться під землею поверхнею або водою; правове регулювання фінансування охорони і дослідження археологічної спадщини.

Не менш важливим елементом нормативної системи охорони культурних пам'яток та цінностей є Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», який не лише визначив процедури контролю та загальний порядок переміщення культурних цінностей за державний кордон України, але й надав перелік того, що відповідно до законодавства України є культурною цінністю і підлягає захисту з боку держави. Зокрема статтею 3 цього закону було встановлено, що культурними цінностями України є: культурні цінності, створені на території України громадянами України; культурні цінності, створені на території України іноземцями чи особами без громадянства, які постійно проживають або проживали на території України; культурні цінності, виявлені на території України; ввезені на територію України культурні цінності, придбані археологічними, археографічними, етнографічними, науково-природничими та іншими експедиціями за згодою відповідних органів країни походження цих цінностей; ввезені на територію України культурні цінності, придбані в результаті добровільного обміну; ввезені на територію України культурні цінності, отримані в дарунок або законно придбані за згодою відповідних органів країни походження цих цінностей; незаконно вивезені культурні цінності України, що перебувають за межами її території; культурні цінності, евакуйовані з території України під час війн та збройних конфліктів і не повернуті назад; культурні цінності, тимчасово вивезені з території України і не повернуті в Україну; культурні цінності, переміщені на територію України внаслідок Другої світової війни як часткова компенсація за заподіяні окупантами збитки¹¹. Принагідно зауважимо, на підставі цього закону, Конвенції UNESCO «Про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному вивезенню та передачі права власності на культурні цінності», прийнятій у 1970 році, та відповідних двосторонніх угод та урядових рішень з початку XXI століття до України було повернуто чимало об'єктів української культурної спадщини зі США, Великої Британії, Австралії, Канади, Німеччини та багатьох інших країн світу, як такі, що були незаконно переміщені на територію інших держав. Зокрема, було передано скульптурний портрет І.Мазепи роботи П. Капшученка (США), твори В. Винниченка, М. Бутовича, офорт Т. Шевченка, частина спадщини С. Лифаря, П. Скоропадського, архіви Ю. Косача, У. Самчука, В. Барки, В. Коротича, Є. Штендери, архів Українського Вільного Університету в Мюнхені, ікона XVI століття «В'їзд в Єрусалим», викрадена у 1984 р. з Національного музею у Львові тощо (всього понад 100 тис. одиниць зберігання)¹². Серед інших нормативно-правових актів, які зараз становлять нормативну основу реалізації пам'яткоохоронної функції Української держави, слід назвати Закони України «Про архітектурну діяльність», «Про планування і забудову територій», «Про музеї та музейну справу», «Про затвердження Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004 – 2010 роки», «Про перелік пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації», «Про культуру», а також інші нормативно-правові акти, серед яких є укази і розпорядження Президента України, постанови Кабінету Міністрів України,

постанови Верховної Ради України, накази Міністерства культури України тощо.

Водночас важливим напрямом діяльності держави щодо збереження пам'яток культури і культурної спадщини є встановлення суворої відповідальності за порушення чинного законодавства у цій сфері. У зв'язку з чим заслуговують на увагу зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, які посилили відповідальність за порушення вимог законодавства про охорону культурної спадщини. Зокрема йшлося про такі правопорушення як: ухилення від підписання охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини; порушення режиму використання пам'ятки культурної спадщини; порушення режиму використання пам'ятки чи історико-культурної заповідної території; проведення ремонтних, реставраційних, реабілітаційних робіт на пам'ятці культурної спадщини, зміна призначення пам'ятки культурної спадщини, її частин та елементів, здійснення написів, позначок на ній, на її території та в її охоронній зоні без письмового дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини; ухилення від передачі в установленому порядку знайдених під час археологічних розвідок, розкопок рухомих предметів, пов'язаних з нерухомими об'єктами культурної спадщини, на постійне зберігання до музеїв (державних фондосховищ), у яких зберігаються музейні предмети і музейні колекції, що є державною власністю і належать до державної частини Музейного фонду України¹³.

Разом з тим ефективність діяльності щодо збереження культурних пам'яток в Україні прямо пов'язана з системою управління, обліку і фінансування пам'яток культури. У цьому сенсі слід нагадати, що створена у 2002 році Державна служба охорони культурної спадщини тривалий час була урядовим органом державного управління, що діяв у складі Міністерства культури і підпорядковувався йому. Втім, у 2006 році Державна служба охорони культурної спадщини була реорганізована у Державну службу з питань національної культурної спадщини, яка була створена відповідно до указу Президента України від 15 березня 2006 року «Про Державну службу з питань національної культурної спадщини»¹⁴. Її основними завданнями є: участь у межах своєї компетенції у реалізації державної політики у сфері охорони культурної спадщини та музейної справи; здійснення в межах своєї компетенції державного управління та забезпечення координації діяльності органів виконавчої влади у зазначеній сфері; здійснення державного контролю і нагляду за додержанням вимог законодавства з питань охорони культурної спадщини та музейної справи; виконання регуляторних та дозвільно-реєстраційних функцій у сфері охорони культурної спадщини та музейної справи; забезпечення розвитку міжнародного співробітництва у зазначеній сфері.

Що ж до системи обліку пам'яток культури, як цілком аргументовано доводить Л.Мазур, це перший і одночасно необхідний етап на шляху до здійснення пам'яткоохоронної політики держави, вихідна ланка, з якої починається весь комплекс охоронних заходів, необхідних для тієї чи іншої пам'ятки¹⁵. За цієї причини однією з основних вимог міжнародної спільноти (це безпосередньо відображено у конвенціях і рекомендаціях UNESCO і Ради Європи¹⁶) є питання наявності встановлених списків (реєстрів) культурного надбання¹⁷. Утім, на жаль, багато культурних пам'яток в Україні досі не мають відповідної облікової документації, що є недопустимим із точки зору міжнародної практики¹⁸. Але чи не найбільшою проблемою до сьогодні залишається дієвість та повнота фінансування пам'яткоохоронної діяльності, адже саме через хронічне недофінансування та брак фінансових ресурсів держави значна частина пам'яток культури перебуває у плачевному стані, а подекуди є практично втраченими як для нинішнього, так і для майбутніх поколінь¹⁹.

Таким чином, узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна сформулювати такі висновки. По-перше, з огляду на постійне підвищення ролі та значущості діяльності держави щодо збереження та охорони культурних пам'яток, а також враховуючи об'єктивно існуючі міжнародні стандарти та принципи співпраці у зазначеній сфері, можна стверджувати, що поступово зазначена діяльність набуває властивостей відносно самостійної функції сучасної держави, яка входить до загальної системи соціокультурних функцій і має на меті створити всі можливі умови як для збереження пам'яток культури, їх популяризації, гарантувати їх передачу майбутнім

поколінням. По-друге, на сьогодні нормативну основу пам'яткоохоронної діяльності в Україні складають як акти національного законодавства (Закони України «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», «Про архітектурну діяльність», «Про планування і забудову територій», «Про музеї та музейну справу», «Про затвердження Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004 – 2010 роки», «Про перелік пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації», «Про культуру», а також нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України інших органів виконавчої влади), так і ратифіковані Україною основні Конвенції UNESCO і Ради Європи. Водночас на практичну діяльність у цій сфері істотно впливають акти ICOMOS, які визначають професійні норми пам'яткоохоронної практики в напрямках розробки законодавства, використання фінансів, вимог до проведення ремонтно-реставраційних робіт, відтворення пам'яток тощо²⁰. По-третє, важливою проблемою реалізації функції охорони культурних пам'яток в Україні є удосконалення системи її організаційного, матеріального та фінансового забезпечення. У цьому плані важливими проблемами є розвиток системи обліку та контролю за станом збереження пам'яток культури, оптимізація повноважень органів державної влади в частині збереження та охорони пам'яток культури, усунення колізій та пробілів у діючому пам'яткоохоронному законодавстві, врахування вимог збереження культурної спадщини в планах міського та регіонального розвитку, інтенсифікація міжнародного співробітництва, занесення визначних пам'яток культури України до Списку всесвітньої культурної і природної спадщини UNESCO.

1. Максимов В. В. Ратифікація Україною конвенцій UNESCO про охорону культурних цінностей і проблеми національного пам'яткоохоронного законодавства / В. В. Максимов // Ідеологія державотворення в Україні: Історія і сучасність : наук.-практ. конф., 22–23 листоп. 1996 р.: матеріали. – К.: Генеза, 1997. – С. 410–412.
2. Комаров С. А. Общая теория государства и права / С. А. Комаров. – СПб.: Питер, 2005. – С. 99.
3. Енгибарян Р. В., Краснов Ю. К. Теория государства и права. – М.: Норма, 2007. – С. 105-106.
4. Еллинек Г. Общее учение о государстве / Г. Еллинек. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. – С.577-578.
5. Венгеров А. Б. Теория государства и права / А. Б. Венгеров. – М.: ЮНИТИ, 2000. – С. 141.
6. Політико-правові інститути сучасності: структура, функції, ефективність: Монографія / За ред. М. І. Панова, Л. М. Герасіної. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – С. 73.
7. Горбик В. Місце історико-культурної спадщини в духовному розвитку сучасної України / Горбик В. // Історія: V конгр. міжнар. асоц. українців, 26 серп. 2002 р. : матеріали. – Чернівці, 2004. – Ч. 2. – С. 441–445.
8. Краковська А. Є. Соціальна функція в системі функцій сучасної держави: теоретико-правові проблеми дослідження / А. Є. Краковська // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2009. – Вип. 44. – С. 117-124.
9. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 39. – Ст. 333.
10. Про охорону археологічної спадщини: Закон України від 18.03.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 26. – Ст. 361.
11. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей: Закон України від 21.09.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 48. – Ст. 405.
12. Реалізація державної політики у галузі культури: пріоритети, здобутки, пер-

спективи. Охорона культурної спадщини: аналітичний звіт МКТУ за 2006 р. – К.: МКТУ, 2007. – С. 46-50.

13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони культурної спадщини: Закон України від 09.09.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 4. – Ст. 22.

14. Про державну службу з питань національної культурної спадщини: станом на 15 берез. 2006 р. / Кабінет Міністрів України // Правова охорона культурної спадщини: зб. док. / Авт.-упоряд. М. Є. Левада. – К.: Укр. т-во охорони пам'яток історії та культури; Центр пам'яткознавства НАН України та УТОПІК, 2006. – С. 497–504.

15. Мазур Л. І. Процедура внесення об'єктів до державного Реєстру Нерухомих пам'яток України (досвід м. Києва) / Л. І. Мазур // Охорона та використання культурної спадщини України: проблеми і перспективи: междунар. науч.-практ. конф., 3–5 июня 2004 г.: сб. трудов. – Севастополь.: РА «Вторая половина», 2004. – С. 229–238.

16. Каткова Т. Г. Діяльність ЮНЕСКО у сфері збереження культурної спадщини: правові аспекти / Т. Г. Каткова. – Х.: Титул, 2007.

17. Україна в міжнародно-правових відносинах. Кн. 2: Правова охорона культурних цінностей / Відп. ред.: Ю. С. Шемшученко, В. І. Акуленко; упоряд. В. І. Акуленко. – К.: Юрінком Інтер, 1997. – С. 89.

18. Реалізація державної політики у галузі культури: пріоритети, здобутки, перспективи. Охорона культурної спадщини: аналітичний звіт МКТУ за 2007 р. – К.: МКТУ, 2008. – С. 39-40.

19. Звіт Україна Раді Європи. Культурна політика в Україні: аналіт. огляд / Під ред. О. Гриценка. – К.: УЦКД, МКТУ, 2007. – С. 62-63.

20. Душкіна Н. О. ИКОМОС и отечественная практика сохранения культурного наследия / Н. О. Душкіна // Обсерваторія культури. – 2005. – № 6. – С. 68-72.

В статті досліджується поняття діяльності по збереженню і охороні пам'яток культури, а також її роль в системі функцій сучасного Українського державства. Автор аналізує специфіку цієї діяльності, її нормативні і організаційні основи, визначає перспективи підвищення ефективності співробітництва органів державної влади, місцевого самоуправління і інститутів громадянського суспільства в цій сфері.

Ключевые слова: памятники культуры, функции государства, государственное управление, органы государственной власти, гражданское общество, местное самоуправление.

This article examines the concept of the conservation and protection of monuments of culture, as well as its role in the functions of the modern Ukrainian state. The author analyzes the specifics of this activity, its regulatory and institutional framework, determines the prospects of enhancing cooperation of state authorities, local self-government and civil society institutions in this sphere.

Key words: cultural heritage, functions of the state, public administration, public authorities, civil society, local government.